

Principis Bàsics d'Antropologia Social i Cultural

Codi: 105790

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2503878 Estudis Socioculturals de Gènere	FB	1	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Maria Bruna Alvarez Mora

Correu electrònic: MariaBruna.Alvarez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Aquesta assignatura no té prerequisits previs.

Objectius

Objectiu de l'assignatura

L'objectiu de l'assignatura Principis Bàsics d'Antropologia Social i Cultural és oferir una primera aproximació a l'Antropologia Social i a la perspectiva antropològica d'anàlisi basada en l'afirmació de l'existència d'una humanitat compartida i a l'hora diversa. Es tracta d'una panoràmica general a la disciplina, incloent-hi els seus objectes d'estudi -anàlisi de les cultures i la seva diversitat-, la seva trajectòria històrica, la metodologia i les tècniques d'investigació, -el treball de camp-, les seves principals àrees d'estudi i algunes de les seves aplicacions al món contemporani. Es tracta d'il·lustrar etnogràficament la diversitat cultural humana, discutir conceptes i explicacions teòriques sobre la mateixa, abordar alguns textos d'autors clau -tant clàssics com contemporanis- i reflexionar críticament al voltant de l'estudi científic de les diferències socioculturals i de la construcció de la desigualtat, així com desenvolupar perspectives crítiques per construir una convivència igualitària. Aquesta assignatura ofereix, a través de set temes, una visió introductòria a l'antropologia com a disciplina i a alguns dels camps particulars en els quals aquesta es manifesta: el parentiu, l'economia, la política i la religió. Finalment, pretén també aproximar-se a una forma de mirar i analitzar el món d'una manera respectuosa amb les diferents cultures i societats.

Competències

- Expressar-se correctament i de manera no sexista ni homofòbica tant oralment com per escrit.
- Incorporar la perspectiva no androcèntrica en els treballs duts a terme.
- Interpretar i explicar la història de les relacions de gènere, la significació de les diferències i els processos de generació de desigualtats en un context de globalització.
- Interpretar les desigualtats que afecten el gènere en relació amb la sexualitat, la classe, el grup ètnic i el territori a partir dels conceptes i enfocaments de l'anàlisi sociocultural.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la seva gènesi per evitar les projeccions etnocèntriques.
2. Distingir els diversos processos de relació intercultural.
3. Distingir els efectes de les variables sexe i gènere en les anàlisis empíriques.
4. Fer un ús inclusiu del llenguatge.
5. Identificar la intersecció dels diferents eixos de desigualtat: classe, raça, sexualitat, expressió de gènere i diversitat funcional.
6. Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
7. Utilitzar els conceptes bàsics de l'antropologia social i cultural per a la comprensió de les relacions entre diferents societats i cultures.

Continguts

Continguts

L'assignatura Principis Bàsics de l'Antropologia Social i Cultural és una primera aproximació a l'estudi de la variabilitat sociocultural humana, des d'una perspectiva comparativa. Al llarg del semestre es presenten i desenvolupen els conceptes bàsics i els temes clau de l'Antropologia Social i Cultural. Es tractaran els àmbits temàtics clàssics i, s'introduiran alguns dels desenvolupaments més recents de la disciplina. Mitjançant l'estudi de casos etnogràfics que permeten il·lustrar la diversitat cultural, i amb el suport de materials de lectura, audiovisuals i ponents convidats, els i les estudiants assoliran un coneixement bàsic sobre la disciplina antropològica.

Tema 1. Què és l'antropologia?

- La diversitat humana i la seva interpretació.
- El debat entre naturalesa i cultura.

Tema 2. Aproximació històrica a l'Antropologia

- Antecedents: el concepte d'alteritat en la història occidental.
- El sorgiment de l'antropologia acadèmica.
- L'antropologia en el camp de les ciències humanes i socials.
- Objecte, mètode i tècniques antropològiques.
- L'etnografia i el treball de camp. Perspectives emic i etic

Tema 3. Economia i intercanvi

- Modes, formes i relacions de producció i reproducció.
- Reciprocitat, redistribució i intercanvi.
- Comerç, diners, mercat i circulació de béns, serveis, parts del cos, fluids, teixits i persones.
- Bioeconomies.

Tema 4. Famílies

- Construcció social de les relacions de parentiu

- La mirada de l'antropologia clàssica al parentiu
- Introducció de la perspectiva de gènere en l'anàlisi del parentiu
- Gènere, regulació de la sexualitat i organització de la procreació
- Antropologia de la reproducció i polítiques reproductives

Tema 5. Poder(s)

- L'antropologia política
- Tipus d'organització política: bandes, tribus, cabdillatges, estats.
- Autoritat, legitimitat, simbolisme, poder i resistències
- Biopolítica i governabilitat

Tema 6. Sistemes de creences, simbolisme i ritual

- Universalitat del fenomen religiós.
- El sagrat i el profà. - Mitologia.
- Símbols, rituals i rituals de pas.
- Noves formes de religiositat

Tema 7. Per què serveix l'antropologia?

- Antropologia aplicada
- Investigació i transferència de resultats: serveis a les persones, les comunitats, les administracions, organitzacions públiques i privades i els estats.

Metodologia

Metodologia

- Totes les activitats de formació estan programades i els exercicis d'avaluació tenen una data límit de lliurament que s'haurà de complir estrictament, segons el calendari proposat.
- El treball per part dels estudiants consisteix fonamentalment en la recerca i anàlisi d'informació, la realització de les lectures previstes, la realització i lliurament (enviament via campus virtual) dels treballs i comentaris corresponents i la participació en els debats guiats.
- Les lectures també formen part del temari avaluat a través de l'examen.
- Els diferents exercicis seran retornats corregits amb comentaris i orientacions per a la seva reformulació, si es considerés necessari, i de cara al següent exercici.
- L'estudiant ha de tenir en compte que el Moodle és l'espai a través del qual es notifiquen informacions fonamentals de l'assignatura (horaris de tutories, canvis de dates en les activitats o lliuraments programats, incidències varies, novetats, etc.). Per tant, és responsabilitat seva estar atent/a a les notícies i informacions que es vagin penjant.
- La comunicació es realitzarà a través del Moodle. En casos d'urgència, es suggereix recórrer a la comunicació a través de WhatsApp, FaceBook o Twitter.

Sobre las tutories:

- Les tutories es realitzaran al Despatx B9-233.
- Els dilluns de 14:45 a 16:45 i els divendres (concertades per email) de 10:15 a 12:15

Es suggereix realitzar al menys una tutoria individual durant el primer mes de l'assignatura.

Sobre els treballs escrits:

Aspectes formals i format:

- Tots els treballs han de lliurar-se a través de Moodle
- Identificats amb NIU
- En format Word
- Paginats
- Indicant el nombre total de paraules
- En català, castellà o anglès
- Sense errors ortogràfics i/o gramaticals
- Amb cites, notes, referències i bibliografia en format APA
- Consultar les instruccions específiques de cada treball

Criteris de correcció:

- Qualitat de la presentació, format, redacció i referències bibliogràfiques en APA
- Comprensió, amplitud i profunditat de l'anàlisi de la bibliografia, presentacions i visionats treballats i la seva relació amb els conceptes de l'assignatura
- Presentació d'un text articulat a través d'una argumentació coherent i fonamentada acadèmicament.
- Vinculació de les presentacions, bibliografies i/o visionats amb exemples etnogràfics provinents de la premsa
- Vinculació de les presentacions, bibliografies i/o visionats amb exemples etnogràfics provinents de la premsa, la pròpia experiència o l'observació etnogràfica

Escala de qualificació:

Fins a quin punt s'han aconseguit els objectius assenyalats en els criteris de qualificació?

- 0: absent, no entregat, entrega fora de termini o del Moodle sense justificació degudament acreditada
- 1-4,9: entrega no basada en els materials d'anàlisi requerits en cada cas
- 5-6,9: entrega basada només en una descripció o resum dels materials proposats
- 7-8,9: entrega basada en els materials proposats incorporant materials addicionals o exemples etnogràfics -experiència, premsa, observació
- 9-10: entrega basada en els materials proposats incorporant materials addicionals i exemples etnogràfics -experiència, premsa, observació.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge

Tipus: Dirigides			
Classes Teòriques i pràctiques	38	1,52	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Seminaris de discussió de les lectures obligatòries	6	0,24	3, 4, 5, 6, 7
Tipus: Supervisades			
Tutories individuals i en grup	4,5	0,18	1, 2, 3, 4, 5, 7
Tipus: Autònomes			
Estudi i treball personal	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Lectures	12	0,48	3, 4, 5, 6
Lectures i elaboració de treballs escrits	17	0,68	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Avaluació

Activitats d'avaluació

Activitat 1: Comentari (30%)

Lliurament d'un comentari de 500 paraules relacionant 3 dels 8 textos de lectura obligatòria, que no s'utilitzin per realitzar l'activitat d'avaluació 2.

Activitat 2: presentació grupal (30%)

Realització i presentació oral a classe d'un màxim de 10 minuts en grups de tres persones d'un treball d'anàlisi d'un mínim de 10 hores de observació participant y/o material audiovisual escollit, 2 lectures a escollir entre les opcions proposades en aquesta guia docent integrades per una lectura obligatòria i una lectura addicional, i 1 lectura de lliure elecció. Cada opció de lectures només podrà ser escollida per un grup d'estudiants.

L'activitat es dividirà en tres lliuraments:

- Guió de la presentació i elecció i fonamentació del material audiovisual (20% de la nota)
- Power point o prezzi de la presentació oral (10% de la nota)
- Presentació oral (60% de la nota, dividida en 40% de la nota assignada per el professorat i el 20% de la nota assignada per l'alumnat a través de la co-avaluació).

Activitat 3: Test (40%)

Test escrit individual a classe sobre el contingut de les sessions, incloent les lectures obligatòries, les ponències i els visionats relacionats.

Normativa d'avaluació

- Per considerar superada l'assignatura es necessitarà obtenir una nota mínima de 5,0 com a nota mitjana resultant de les notes obtingudes en cada una de les activitats, considerant el percentatge de cada una d'elles en la nota final.
- Un cop superada l'assignatura, aquesta no podrà ser objecte d'una nova avaluació.

- Els que per assistència a reunions dels òrgans col·legiats de representació universitària o altres motius previstos en les seves respectives normatives no poguessin concórrer a alguna de les activitats d'avaluació programades, tenen dret a que se'ls programi un dia i hora diferents per a la seva realització.

- Els que participin en les diferents activitats d'avaluació i ho necessitin, rebran una justificació documental d'aquesta participació.

- La còpia o plagi, tant en el cas dels treballs com en el cas dels exàmens, constitueix un delicte que serà sancionat amb un 0 (zero) a l'activitat, pèrdua del dret a re-avaluació i es suspèn timerà tota l'assignatura. Recordar que es considera "còpia" un treball que reproduïx tot o una part el treball d'un/a altre/a company/a. "Plagi" és presentar tot o part d'un text d'un/a autor/a com a propi, sense citar les fonts, sigui en paper o en format digital. Veure documentació de la UAB sobre "plagi" en: http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html.

- En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Sobre la reevaluació

Podran re-avaluar l'assignatura els que:

- Hagin obtingut una nota mitjana de les 3 (tres) activitats d'avaluació 3,5
- La re-avaluació constarà d'una única prova i es realitzarà el dia, hora i lloc establerts per la Facultat
- La nota obtinguda en la re-avaluació constituirà la nota final de l'assignatura.

Avaluació en cas de no presencialitat

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Comentaris de les lectures obligatòries (8) i les ponències (4)	30%	12	0,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Exàmen final	40%	18,5	0,74	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Presentacions en grup: lectures i audiovisuals	30%	12	0,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Bibliografia

Bibliografia General

Barnard, A. (2000). *History and theory in anthropology*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bohannon, P. (1996). *Para raros, nosotros: Introducción a la antropología cultural*. Madrid: Ediciones Akal.

Bohannon, P. y Glazer, M. (2001). *Antropología. Lecturas*. Madrid: Mc Graw Hill. - Delaney, C. et al (2011). *Investigating Culture: An Experiential Introduction to Anthropology*. Oxford: Wiley-Blackwell. 2 edition.

Eriksen, T. H. et. al. (2001). A history of anthropology. London: Pluto Press. - Eriksen, T. H. [1995] (2001). *Small Places, Large Issues. An Introduction to Social and Cultural Anthropology*. London - Sterling - Virginia: Pluto Press.

Héritier, F. (1996). *Masculino/Femenino. El pensamiento de la diferencia*. Barcelona: Ariel.

Lewin, E. (2006). *Feminist Anthropology. A Reader*. Oxford: Blackwell.

Ingold, T. (1994). *Companion encyclopedia of anthropology*. London-New York: Routledge.

Kottak, C. P. (2002). *Antropología cultural. Espejo para la humanidad*. Madrid: McGraw-Hill.

Raport, N. [1999] (2014). *Social and Cultural Anthropology. The Key Concepts*. Abingdon-New York: Routledge. 3 edition.

Velasco, H. comp., (2010). *Lecturas de antropología social y cultural. La cultura y las culturas*. Madrid: Trotta.

Bibliografía Obligatoria de l'assignatura per temes:

Tema 1: Què és l'antropologia?

Eriksen, Th. (2004). Why Anthropology?. In What is Anthropology (pp. 3-18). London, Ann Arbor: Pluto Press

Ortner, S. (1979). ¿Esla mujer con respecto al hombre lo que la naturaleza con respecto a la cultura? En Harris, Olivia y Kate Young, comp., *Antropología y feminismo* (p. 109-131).

Tema 2: Aproximació història a l'antropologia

Malinowski, B. [1922] (1972). "Introducción: objeto, método y finalidad de esta investigación". Malinowski, B. [1922] (1972). Los argonautas del Pacífico occidental. Comercio y aventura entre los indígenas de la Nueva Guinea Melanésica. Barcelona: Península, 37-54.

Tema 3: Economía i intercanvi

Mauss, M. [1924] (2009). Los dones intercambiados. En *Ensayo sobre el don: forma y función del intercambio en las sociedades arcaicas* (pp. 81-106). Buenos Aires: Katz.

Tema 4: Famílies

Ginsburg, F. & Rapp, R. (1991). The politics of reproduction. *Annual Review of Anthropology*, 20, 311-43.

Tema 5: Poders

Foucault, M. [1976] (2009). Derecho de muerte y poder sobre la vida. En *La voluntad del saber* (pp. 143-169). Madrid: Siglo XXI

Tema 6: Sistemes de creences, simbolisme i ritual

Durkheim, E. ([1912] 1968). Definición del fenómeno religioso y de la religión. En Las formas elementales de la vida religiosa. Buenos Aires: Schapire.

Tema 7: Per què serveix l'antropologia?

Godelier, M. (2016). En el mundo de hoy, la antropología es más importante que nunca, *AIBR Revista de Antropología Iberoamericana*, 10(3): 59-77.

<http://www.aibr.org/antropologia/netesp/numeros/1101/110104.pdf>

Bibliografía a escollir per l'activitat 2

Opció 1: Què és l'antropologia?

Comas d'Argemir, D. (2017). La antropología importa. Diversidad cultural y desigualdades sociales en los retos de la sociedad actual. En Palenzuela, P. (coord.). *Antropología y compromiso. Homenaje al profesor Isidoro Moreno* (pp. 89-108). Barcelona: Icaria.

Eriksen, Th. (2004). Why Anthropology?. In *What is Anthropology* (pp. 3-18). London, Ann Arbor: Pluto Press

Opció 2: Què és l'antropologia?

Durkheim, E. [1895] (2001). ¿Qué es un hecho social? En *Las reglas del método sociológico*. México: FCE, 38-52.

Eriksen, Th. (2004). Why Anthropology?. In *What is Anthropology* (pp. 3-18). London, Ann Arbor: Pluto Press

Opció 3: Què és l'antropologia?

Ortner, S. (1979). ¿Es la mujer con respecto al hombre lo que la naturaleza con respecto a la cultura? En Harris, Olivia y Kate Young, comp., *Antropología y feminismo* (p. 109-131). Barcelona: Anagrama. [Accés online](#).

Stets, J. E. y Burke, P. J. (2000). Feminity/Masculinity. In Borgatta, E. F. and Montgomery, R. J. V. (Eds.), *Encyclopedia of Sociology*, Revised Edition. New York: Macmillan, pp. 997-1005.

Opció 4: Què és l'antropologia?

Héritier, F., (2007). Introducción. Lo femenino vivo. En *Masculino/Femenino II. Disolver la jerarquía*. México: FCE, 11-30.

Ortner, S. (1979). ¿Es la mujer con respecto al hombre lo que la naturaleza con respecto a la cultura? En Harris, Olivia y Kate Young, comp., *Antropología y feminismo* (p. 109-131). Barcelona: Anagrama. [Acceso online](#).

Opció 5: Aproximació històrica a l'antropologia?

Malinowski, B. [1922] (1972). Introducción: objeto, método y finalidad de esta investigación. En *Los argonautas del Pacífico occidental. Comercio y aventura entre los indígenas de la Nueva Guinea Melanésica*. Barcelona: Península, 37-54.

Mead, M. [1925] (1990). V. La joven en la comunidad. En *Adolescencia y cultura en Samoa* (pp. 101-111). Barcelona: Paidós.

Opció 6: Aproximació històrica a l'antropologia?

Malinowski, B. [1922] (1972). Introducción: objeto, método y finalidad de esta investigación. En *Los argonautas del Pacífico occidental. Comercio y aventura entre los indígenas de la Nueva Guinea Melanésica*. Barcelona: Península, 37-54.

Marcus, G. [1986] (1991). Problemas de la etnografía contemporánea en el mundo moderno. Marcus G. y Clifford J. [1986] (1991). *Retóricas de la antropología*. Madrid: Júcar. pp. 235-268.

Opció 7: Economía i intercanvi

Mauss, M. [1924] (2009). Los dones intercambiados. En *Ensayo sobre el don: forma y función del intercambio en las sociedades arcaicas* (pp. 81-106). Buenos Aires: Katz.

Marre, D., San Román, B. y Guerra, D. (2018). [On reproductive work in Spain. Transnational adoption, egg donation, surrogacy](#). *Medical Anthropology*, 37(2): 158-173.

Opció 8: Economía i intercanvi

Mauss, M. [1924] (2009). Los dones intercambiados. En *Ensayo sobre el don: forma y función del intercambio en las sociedades arcaicas* (pp. 81-106). Buenos Aires: Katz.

Lafuente, S. (2018). Egg Donation in the Making: Gender, Selection and (In)Visibilities in the Spanish Bioeconomy of Reproduction. En Pavone, V. y Goven, J. (2018). *Bioeconomies: life, technology and capital in the 21st Century* (pp. 253-278). Cham: Palgrave McMillan.

Opció 9: Famílies

Ginsburg, F. & Rapp, R. (1991). The politics of reproduction. *Annual Review of Anthropology*, 20, 311-43.

Marre, D. (2018). El retraso de la maternidad. En Devesa, M., Rodríguez, A., Veiga, A. (eds.), *Ser madre a los 40 (y más allá). Lo que has de saber* (pp. 8-31). Barcelona: Grijalbo / Penguin Random House Grupo Editorial.

Opció 10: Famílies

Ginsburg, F., & Rapp, R. (1991). The politics of reproduction. *Annual Review of Anthropology*, 20, 311-343.

Pichardo, J.I., de Stéfano, M. & Martín-Chiappe, M.L. (2015). (Des)naturalización y elección: emergencias en la parentalidad y el parentesco de lesbianas, gays, bisexuales y transexuales. *Revista Dialectología y Tradiciones Populares*, LXX(1):187-203.

Opció 11: Poders

Foucault, M. [1976] (2009). Derecho de muerte y poder sobre la vida. En *La voluntad del saber* (pp. 143-169). Madrid: Siglo XXI

Fassin, D. (2010). El irresistible ascenso del derecho a la vida. Razón humanitaria y justicia social. *Revista de Antropología Social*, 19:191-204.

Opció 12: Poders

Foucault, M. [1976] (2009). Derecho de muerte y poder sobre la vida. En *La voluntad del saber* (pp. 143-169). Madrid: Siglo XXI

Wade, P. (2014). Raza, ciencia, sociedad. *Interdisciplina* 2, núm. 4, 35-62.

Opció 13: Sistemes de creences, simbolisme i ritual

Durkheim, E. ([1912] 1968). Definición del fenómeno religioso y de la religión. En *Las formas elementales de la vida religiosa*. Buenos Aires: Schapire.

Nieto, R. (2001). Realidad secular, prácticas populares y videocultura en la ciudad de México. *Alteridades*, 11 (22): 49-57.

Opció 14: Per què serveix l'antropologia?

Godelier, M. (2016). En el mundo de hoy, la antropología es más importante que nunca, *AIBR Revista de Antropología Iberoamericana*, 10(3): 59-77. <http://www.aibr.org/antropologia/netesp/numeros/1101/110104.pdf>

Trainor, T. (1997). Formulating a Practitioner Identity. *Practicing Anthropology*, 19(2):7-9.

Opció 15: Per què serveix l'antropologia?

Godelier, M. (2016). En el mundo de hoy, la antropología es más importante que nunca, *AIBR Revista de Antropología Iberoamericana*, 10(3): 59-77. <http://www.aibr.org/antropologia/netesp/numeros/1101/110104.pdf>

Hemment, J. (2007). Public Anthropology and the Paradoxes of Participation: Participatory Action Research and Critical Ethnography in Provincial Russia. *Human Organization*, 66(3):301-314.

Opció 16: Per què serveix l'antropologia?

Godelier, M. (2016). En el mundo de hoy, la antropología es más importante que nunca, *AIBR Revista de Antropología Iberoamericana*, 10(3): 59-77. <http://www.aibr.org/antropologia/netesp/numeros/1101/110104.pdf>

Pérez-Escamilla, R.; Garcia, J., y David, S. (2010). Health Care Access Among Hispanic Immigrants: ¿Alguien Está Escuchando?

Bibliografía recomanada

Benjamin, W. (1967). Sobre la facultad mimética. En *Ensayos escogidos* (pp. 105-107). Buenos Aires: Ed. Sur.

Butler, J. [1993] (2002). Los cuerpos que importan. En *Cuerpos que importan: sobre los límites materiales y discursivos del 'sexo'* (pp. 53-94). Buenos Aires: Paidós.

Conklin, B. & Morgan, L. (1996). Babies, bodies and the production of personhood in North America and a Native Amazonian Society. *Ethos*, 24(4):657-694.

Degen, C. (2018). *Cross-Cultural Perspectives on Personhood and the Life Course*. New York: Palgrave Macmillan.

Digby, T. (1998). *Men doing feminism*. New York: Routledge.

Douglas, M. (1966a). *External Boundaries. Purity and Danger: An analysis of concepts of pollution and taboo*. London: Routledge & Kegan Paul.

Douglas, M. (1966b). *Internal Lines. Purity and Danger: An analysis of concepts of pollution and taboo*. London: Routledge & Kegan Paul.

Douglas, M. (1970). *Natural Symbols: Explorations in Cosmology*. Barrie: The Cresset Press.

Fernandez-Duque, E., Valeggia, C. R., & Mendoza, S. P. (2009). The Biology of Paternal Care in Human and Nonhuman Primates. *Annual Review of Anthropology*, 38(1):115-130.

Foucault, M. [1966] (2001). *El nacimiento de la clínica. Una arqueología de la mirada médica*. Buenos Aires: Siglo XXI.

Foucault, M. [1974-1975] (2000). *Los anormales*. Buenos Aires: FCE.

Foucault, M. [1976] (1998). *Historia de la sexualidad I. La Voluntad de Saber*. México: Siglo XXI.

Foucault, M. [1984] (2012). *Historia de la sexualidad. II. El uso de los placeres*. México: Siglo XXI.

Foucault, M. [1984] (1987). *Historia de la sexualidad III. La inquietud de si*. México: Siglo XXI.

Gremillion, H. (2005). the Cultural Politics of Body Size. *Annual Review of Anthropology*, 34(1):13-32.

Izugbara, C. & Undie, C. (2008). Who Owns the Body?: Indigenous African Discourses of the Body and Contemporary Sexual Rights Rhetoric. *Reproductive Health Matters*, 16:159-167.

Izza, G. P. (2005). Antonio Gramsci y la antropología médica contemporánea . Hegemonía , " capacidad de actuar " (agency) y transformaciones de la persona. *Revista de Antropología Social*, 15-32.

Lambeck, M. (2007). How do women give birth? In Astuti, R., Parry, J., & Stafford, C. (Eds.). *Questions of anthropology* (pp. 197-226). Oxford: Berghahn Books.

Marks, J. (2013). The Nature/Culture of Genetic Facts. *Annual Review of Anthropology*, 42(1):247-267.

Marre, D. (2009). We do not have immigrant children at this school, we just have children adopted from abroad": Flexible Understandings of Children's Origins". In Marre, D. & Briggs, L. (Eds.). *International Adoption: Global Inequalities and the Circulation of Children* (pp. 226-243). New York: New York University Press.

Marre, D. (2009). Los silencios de la adopción en España. *Revista de Antropología Social*, 19:97-126.

Miller, N. (2007). Re-reading as a woman: the body practice. In Lock, M., & Farquhar, J. (Eds.). *Beyond the body proper: reading the anthropology of material life* (pp. 297-305). London: Duke University Press.

Morgan, L. M. (1989). When does life begin? A cross-cultural perspective on the personhood of fetuses and young children. In Doerr, E. & Prescott, J. (Eds.). *Abortion and Fetal "Personhood"* (pp. 97-114). Long Beach, CA: Centerline Press.

Rapp, R. (2001). Gender, body, biomedicine: how some feminist concerns dragged reproduction to the center of social theory. *Medical Anthropology Quarterly*, 15(4):466-77.

Reischer, E. & Koo, K. S. (2004). The Body Beautiful: Symbolism and Agency in the Social World. *Annual Review of Anthropology*, 33(1):297-317.

Samuelsen, H. & Steffen, V. (2004). The relevance of Foucault and Bourdieu for medical anthropology: exploring new sites. *Anthropology & Medicine*, 11(1):3-10.

Sennett, R. (1998). *The corrosion of character: the personal consequences of working in the new capitalism*. New York: Norton.

Severi, C. (2002). Memory, reflexivity and belief. Reflections on the ritual use of language. *Social Anthropology*, 10:23-40.

Strathern, M. (2004). The Whole Person and Its Artifacts. *Annual Review of Anthropology*, 33(1):1-19.

Strathern, A. & Pamela, S. (1998). Seeking Personhood: Anthropological Accounts and Local Concepts in Mount Hagen, Papua New Guinea. *Oceania*, nº 86:170-188.

Taylor, A. (1993). 'Remembering to forget: identity, mourning and memory among the Jivaro'. *Man* 28:653-78.

Visionats recomanats

Almodóvar, P. (1997). *Carne trémula*. España, 101 min.

Bayona, J. A. (2012). *Lo imposible (The impossible)*. España, 107 min.

Branagh, K. (1994). *Frankenstein de Mary Shelley*. USA, 123 min.

Boileau, L. (2012). *Piel color miel*. Bélgica, 70 min.

Eastwood, C. (2002). *Deuda de sangre (Blood Work)*. USA, 115 min.

Fabiánová, D. (2010). *La luna en ti*. Eslovenia, 120 min. <http://vimeo.com/40773282> González Iñárritu, A. (2003). *21 gramos*. USA, 125 min.

Hormann, S. (2009). *La flor del desierto (Desert flower)*. UK, 120 min.

Kreuzpaintner, M. (2007). *Trade (El precio de la inocencia)*. USA, 120 min.

Lewin, B. (2012). *The sessions*. USA, 98 min.

Niccol, A. (1997). *Gattaca*. USA, 106 min.

Oshima, N. (1976). *El imperio de los sentidos (Ai no korída)*. Japón, 100 min.

Pang Chun, O. & Pang, D. (2002). *The eye (Gin Gwai)*. Hong Kong, 98 min.

Stilson, J. (2009). *Good hair*. USA, 95 min.

Takabayashi, Y. (1982). *Irezumi, la mujer tatuada (The spirit of tattoo)*. Japón, 109 min.

Sèries TV:

Ball, A. (2001-2005). *Six feet under*. Tv serie. USA, 5 temporadas de 12/13 episodios.

Fellowes, J. (2010-...). *Downton Abbey*. Tv serie. 2010. UK, 5 temporadas de 10 episodios cada una.

Gervais, R. (2019). *After Life*. Miniserie TV. UK, 1 temporada de 6 episodios.

Weiner, M. (2007-2015). *Mad men*. Tv serie. USA, 7 temporadas de 13 episodios cada una.

Documentals:

Armengou, M. & Belis, R. (2002). Els nens perduts del franquisme. *Trenta minuts* (parte1). Televisió de Catalunya (TV3). <https://www.youtube.com/watch?v=zA3M-k-ckis>

Armengou, M. & Belis, R. (2002). Els nens perduts del franquisme. *Trenta minut* (parte 2). Televisió de Catalunya (TV3). <https://www.youtube.com/watch?v=YuJNEIQkzIY>

Armengou, Montse i Ricard Belis (2012). *Torneu-me el fill!*. TV3.

Armengou, M. & Belis, R. (2015). Els internats de la por. *Sense Ficció*. Televisió de Catalunya (TV3). <https://www.youtube.com/watch?v=ttAbGa789Hg>

Armengou, M. & Belis, R. (2016). *Jo també vull sexe!* TV3, 60 min. (documentary)

Armengou, M., Belis, R. & Elfa, A (2018). Desemparats. Sense ficció. Televisió de Catalunya (TV3). <http://www.ccma.cat/tv3/sense-ficcio/desemparats-miniserie-documental-dinvestigacio-sobre-les-retirades-de-me>

Artigas et al. (2013) *Ciutat Morta*. <https://www.youtube.com/watch?v=QleFJqt0rqq>

Carracedo, A. y Bahar, R. (2018). El silencio de los otros. (Espanya, 96').

Centeno, A. & De la Morena, R. (2015). *Yes, we fuck!* Espanya, 60 min. (documentary)

Das, V. (2012). *Fair? A documentary on the fair skin in India*: Franco, G. (2013). *Los años robados de Xavi. Una lucha por recuperar la identidad*. (Espanya, 45').

Gómez, C. (2011). Badajoz, 1936. *Crónicas*. Televisión Española (TVE). (Espanya, 55 min.). <https://www.youtube.com/watch?v=sHIWuLRhFIs>

Villegas, Ch. (2011). Congreso Internacional AFIN. Barcelona. Una mujer narra su historia sobre un embarazo y una 'donación' en el año 1971. <https://www.youtube.com/watch?v=9Ox361chsYM>